

Zer hoberik herriminaren kontra, kanta berriak egitea baino?

Herri kantaren erroetara jo du; esperimentazioaren esperientzia makulu, piezak entzulearen memorian irauteko nahia akuilu. Norabide, kolore, ertz eta instrumentu askotako musikaria da, baina ahotsean oinarrituriko disko gordin eta biluzia kaleratu berri du: *Hil zara* (Repetidor).

TESTUA | GORKA EROSTARBE LEUNDA @gerostarbe1
ARGAZKIAK | DANI BLANCO

Bilboko Errekalde auzoan entseatzeko lokala partekatzen du, egun, beste dozena erdi lagun eta musikarirekin Ibon Rodriguezek (Sestao, Bizkaia, 1978). Hiru piano / organo dituzte bertan. Ez litzateke leku txarra kantaren batzuk grabatzeko ere. Bere habitata du lokala; eroso sentitzen da instrumentu artean.

Noranahiko belarria dauka musikari poliedrikoak; herri muskarantz bezala esperimentalentz zuzendua modu nabarmenean, eta hortik aurrera, zein atzera, edonorantz. Txistulari eta dantza taldeetan aritua gaztetxotan, Eten rock esperimentaleko taldeko kide eta gidari gisa lau disko plazaratu ditu; Xabier Montoiaren eta Mursegoren diskoetako ekoizle lanak egin izan ditu, eta Montoiaren beraren diskoetako nahiz zuzenekoetako parte izan da, baita Borbor, Manett, Le Noise eta beste hainbat proiektutakoa ere. Gargaran bikote modura aritu izan da, ahots inprobisazioa eta esperimentazioa ardatz izanik. Egun Txaranga Urretabizkaian ere jarduten du, metal haize instrumentuekin esperimentazioa lantzen duen talde zabalarekin.

Bakarka aritu izan denean Ibon RG izenarekin aritu izan da; egin ditu emaldiak eta grabatu ditu kantak; baina hau du bakarkako lehen diskoa. Disko bikoitza da *Hil zara*, hamasei kantaz osaturikoa eta hamar hazbeteko biniloan jaso. Lehen aldean *a capella* kantatutako zortzi abesti bildu ditu (estudioz kanpoko lekuetan grabaturik: bi bunker, eremitorio bat eta leize bat). Bigarrean, piano hutsaren laguntzaz kantaturiko beste zortzi (Eibarko musika eskolan grabatutakoak). Repetidor Kataluniako ziguilarekin plazaratu du lana, eta lehen kontzertuetako asko Katalunia aldean emango ditu. “Onena litzateke mikrofonorik gabe eta leku natural horietan jotzea, baina, horrek zailtasunak ditu”.

***Hil zara II* kantan, bi diskoei amaiera ematen dien horretan, “kantu hau besterik ez zara” diozu errenkada batean. Une honetan zu ere hauxe zara, kantu hau, disko hau?**

Ez, ez nuke hori esango, saltsa gehiagotan ere banabilenez. Uste dut hau baino gehiago ere banaizela. Hitzak ez azaltzea

nahiago dut baina justu zerrendatze hori, eta “kantu hau besterik ez zara” bertso-lerroa, letrek iradoki dezaketen irmotasunari aurre egiteko kantatzen dut, piasua kentzeko: “Kantu hau baino ez zara”, deus ez zara, alegia. *Hil zara*-ren ideia ere irekia da; esan diezaiokezu asko maite duzun bati edo asko gorroto duzun bati. Interpretazio asko izan ditzake: faltan botatzen duzulako edo nahiago duzulako berriro ez ikusi. Agian gehiegi azaltzen ari naiz, eta ez nuke hori nahi.

Musika ulertzeko modu baten oso oinarrira joan zarela esan liteke; oso muinera joan zarela, kanta huts eta biluts horretara?

Bai, oinarrian kantua dago. Nire oinarria beti izan dira herri kanten moldeak. Baina nik herri kanta berriak sortu nahi izan ditut. Ematen du herri kantak ez dituela inork sortu, baina sortzaileak izan dituzte. Beti izan dut gustuko herri kantak abestea, besteen kantak abestea; lagunekin geratu eta kantatzea. Aspaldian hiru lagun geratzen ginen hiru ahotsetara kantatzeko, tabernetan eta,

A portrait of a man with dark hair and a beard, wearing a dark hoodie, looking slightly to the right. The background is a blurred grid pattern.

IBON RG

beste inolako pretentsiorik gabe. Ez genuen asmoa talde bat sortzeko. Zuberoako kantak hartzen genituen eta kantatu; baina horri buelta bat eman nahi nion, nire perspektibatik melodia berriak sortu eta *a capella* egin.

Errora jo?

Bai, errora jotzea da. Herri kantek duten gauzarik inportanteena da oso kantu biziak eta askeak direla, ez daudelako oso lotuta erritmo bati, harmonikoki ere oso biziak dira, etengabe aldatzen dira. Ez du inporta desafinatzeak, eta erritmo oso itxi batean ere ez doaz; askatasun horren bila ere nahi nuen jo kanta hauek egitean. Azkenean ateratzen da disko bat *a capella* eta beste bat pianoan. Baina nire hasierako asmoa *a capella* hutsez egitea zen, eta esango nuke kanten ehuneko laurogeita hamarra *a capella* emateko sortuak direla, baita pianokoak ere.

Zure ibilbidearen une honetan sentitu duzu beharra biluztasun eta oinarri horretara joateko?

Aspaldi nuen behar hori, kontua da orain

gauzatu dudala. Ekainean izango dira bi urte grabatzen hasi ginenetik, baina zenbait melodiak izango dituzte pare bat urte gehiago ere. Hor egon dira gordeak, sakelako telefonoan grabaturik eta abar. Melodiek denboran barrena beren bidea egin dute. Nire bakarkako ibilbidean ahotsaren inprobisazioa landu nuen, biluztasun hutsean... beraz disko hau kaleratu aurretik eszenatokira igoa nintzen ahots hutsarekin, mikrofonorik gabe inkluso. Hori, beraz, ez zen arazoa, beti maite izan dudalako herri musika.

Herri musika nola ulertzen duzu zuk?

Benoa, herri musika esatean, ez da soilik popularra izatea, hori ere bai akaso... baina nire helburuetako bat zen gogoangarria izatea, melodia memorian geratzea. Kanta asko buruan ditudala esnatzen naiz askotan, eta hori gogoangarri izatearen seinale da. Herri musikara jo nahi nuen daukan askatasunarengatik, baina ez soilik askatasun idealizatu horrengatik, askatasun teknikoarengatik baizik, ez duelako eskatzen

ez berebiziko teknikarik ez halakorik. Nik ez dut neure burua kantari ontzat hartzen, eta are gutxiago birtuosotzat. Gehien gustatzen zaizkidan kantariak oso punk dira zentzu horretan.

Herri kanta bera nahiko punka ez al da berez?

Bai, baina nire belaunaldiak, edo nik neuk, kontrako norabidean jaso duela iruditzen zait: punk izeneko hori zen gauzak egitera bultzatzen zintuena, ez herri musika, konturatu gabe hori jada asmatua zuela folklore izeneko horrek. Dantza taldeetan izan dudana ibilbidean, eskola oso ontzat izan ditudan arren –errepertorio ikaragarri zabala ikasi dut bertan–, eszenatokiekiko mendekotasun handia bizi izan dut, zentzu popularretik aldendu samarra, trebeenen luzimendurako prestatutako koreografiak, partitura itxiak eta metronomoa. Eszenatokitik jaistean gozatzen nuen gehiago folklore hori, eta hala ikasi dut maitatzen, konturatu arte hasierako ideia harekin ez duela zerikusirik, zer-bait librea eta bizia behar duela izan.

Zure baitan nola ezkontzen dira punk kultura eta herri musika?

Nire ustez biek ematen dituzte gakoak ahalduzko, eta minimalismotik abiatuta gainera. Ezer gutxirekin potentzia handiko kontuak egiteko ahalmena, eta edonoren esku jarriz baliabideak.

Herri kanta berrien beharra nabaritu duzu?

Nik ez dut ezer asmatu; Zuberoako herri kantak dira erreferentzia nagusi, baina

pixka bat nekatuta nengoen herri kanta zaharrak behin eta berriz kantatzeko joerarekin, herri kantak salbatu behar horrekin... Artxiiboak daude eta salbatuta egongo dira, ez dira behin eta berriz berri behar. Herrimin handia dago horrekiko. Hala ere, ez dut ezeren kontra egin nahi izan. Asmoa izan da erreperatorio horri nire aleak gehitzea. Hemendik 200 urtera ez dakit inor gogoratuko den kantatu horiekin, baina hor egongo dira kantok... Eta 200 urte barru aurkitzen

dituenak, ba goza ditzala, nik duela 200 urtekoak gozaten ditudan bezala.

Herri kanta gutxietsita dago?

Ezagutzen den apurra gainbaloratuta dago, eta herriminak jota. Denarekin bezala gertatzen da: ehuneko bost inguru ezagutarazi, eskuztatu eta matxakatzen da. Ezinezkoa da denera heltzea, ados, baina zenbat energia joaten zaigu ehuneko bost horren inguruan bueltaka?

Zuberoako herri kantek noiz harri-patu zintuzten?

Beti egon dira hor, eta lagun artean beti gustatu izan zaigu parrandan abestea. Edozer gauza kantatzea, ez Zuberokoa, nahiko jarduera zoldatsua zen gure inguruan, hala ere. Serioago, edo finago etxartarren eta Robert Larrandabururen *Eperra* diskoarekin hasi ginen geratzen, 2004 aldera.

**EZ DUT NEURE
BURUA KANTARI
ONTZAT HARTZEN,
ETA ARE GUTXIAGO
BIRTUOSOTZAT.
GEHIEN GUSTATZEN
ZAIKIDAN KANTARIAK
OSO PUNK DIRA
ZENTZU HORRETAN**

Hala ere, idealizazio moduko bat ez al dugu "iparraldeko kantaeraren" inguruan?

Bertako kantaerak baditu ezaugarri berezituak, melodia batzuk tonu laurdene-tatik igarotzen dira eta ez da oso ohikoa gure inguruan. Baina horretaz gain, kanta sorta zabal eta ederra dute, eta gainera urtero egiten diren pastoraletarako idazten diren kantetako askok maila ematen dute, eta urtez urte gehituz doaz erreperatorio horretara, herri kantak dirudite sorreratik. Iazko Jean Bordaxarren *Bela-*

ko Zaldüna-n badira bospasei kanta go-goangarri. Eta zer hoberik herriminarekin kontra, kanta berriak egitea baino?

Esperimentazioa batetik, herrikoitasuna bestetik. Izan liteke jende gehienarentzat ulertzen zail den bikote bat, eta zuretzat uste baino gertuago daudenak?

Bai, nik ulertzen dut esperimentaziotik datorrela dena, edozein konposaketa, akatsak egin eta akats horiek zuzentzetik... Egia da zuzeneko inprobisazio kontzertuetan ez dagoela borragomarik. Hor egin behar dut aurrera, eta akats batek zabaltzen dizu beste bide bat. Askotan nahi ez duzun nota bat bihurtzen da ezinbesteko edo bai ala bai jarri beharrekoa. Igual txarto zapaldu duzu tekla bat, eta hortik etorri da beste melodia bat. Gero kontua da esperimentala zeri esaten zaion...

Zeri esaten zaio?

Esperimentazioa hitz handiegi modura planteatzen da askotan. Askotan etiketa bezala geratu da. Nire ustez musika esperimentala da emaitza jakinik izango ez duen prozesu bat. Askotan pentsatzen dut ez daukala zentzurik disko esperimental bat grabatzeak, zer berez esperimentuak berak du garrantzia, prozesu horrek, eta ez emaitzak. Gero nik neuk horrelako disko asko ditut baina... Esperimentazioaren terminoarekin fartsa handia dago, agian aldatu egin behar da eta kito. Askotan esperimentaltzat jotzen dira ez dakit gure musika kultura gabeziarekin edo bakoitzaren *background* musikarekin lotura duten gauzak. Norberarentzat lehen deskubrimendu izateak ez du esan nahi esperimentala denik. Askotan 1960etan egiten ziren gauzei esaten zaie esperimentala.

Ariketa esperimental horiek jendearengana iristeko oztopo batzuk badiutuzte. Edo ez?

Bai, musika esperimentalak herrikoitzat hartzeko arazo kontzeptual batzuk planteatzen ditu. Praktikan ere bai. Baina ez zait asko inporta hori, egia esan. Nik esaten dudanean kanta hauek popularrak edo herrikoiak direla, esan nahi dut nire perspektibatik herri kantak zer diren. Niri herri kanta asko ez zaizkit gustatzen. Herri kanta ez dut esaten zentzu sozialean hainbeste, baizik eta memoria kontu bat bezala gehiago, eta ulertuta niretzat publikoa ni naizela, nik entzun nahiko nukeen gauza bat.

Publiko batengana iristeko kantak dira, hala ere?

Bai, ilusioa egiten dit ez dakit nork esateak gustatu zaiola. Eta min handiagoa egiten dit segun eta nork esaten badit ez zaiola gustatu. Baina plazara ateratzen garenean, jada ez dago nire esku. Niretzat lan hau ia egin dago, eta orain disfrutatu nahi nuke kantatzen. Ez litzaidake gustatuko jende askorengana iristea edozein preziotan.

Sortu liteke herri kanta bat jendearengana iristeko bokazio sendorik gabe?

Horrelaxe sortu behar dira kantak, horrelako bokaziorik gabe. Jendearengana iristeko biderik eraginkorrenak beti egoten dira musikatik at, beste parametro batzuetan lortzen da hori. Inoiz salbuespen bat egon liteke, baina merkatuak markatzen du hori.

Letrak beti azkenerako utzi ohi dituzu. Zergatik?

Oso ondo pasatu dut oraingo honetan, eta gustura samar geratu naiz, baina ni-

retzat lan nekeza izaten da. Balio izan dit konturatzeke zer-nolako pisua daukan hitz bakoitzak. Eta hitz bakoitza nola kantatzen duzun, edo hobe esanda, silaba bakoitza. Fonetikak berak ekar dezake hitz bat eta ideia bat. Kanta tarareztatzen hasten naiz eta agertzen joaten dira. Fonemak hitz batera eramaten zaitu eta hitz horren esanahiak alda dezake dena, kanta osoa alda dezake, ez mezua bakarrik, baita forma hori ere. Baina letrak baino ez dira...

Zer esan nahi du "letrak baino ez dira" horrek?

Ni saiatzen naiz letra oztopo handia izan ez dadin kantarentzat. Nire lana horrrantz doa. Hitz baten esanahiak ez kentzea kantarekin aurretik eginda neukan lan hori, baina langintza zaila da letra oharkabean pasatzea, oso biluzik baitago dena. Eta polita da hori ere...

Azken urteetan agertu da musikari sorta bat herri kanta, esperimentazioa, pop izaera uztartu dituen, dela Mursego, dela Amorante, Joseba Irazoki... Hor kokatzen duzu zeure burua?

Lagunak gara, belaunaldi berekoak eta, oso mundu ezberdinetatik etorri arren, garai batean Arto Artianek, Artelekuk eta abarrek elkartu gintuzten, praktika esperimentalen inguruan ezagutu genuen elkar. Ulergarria izan daiteke aurrekari horiekin halako talde bat dagoela esatea, baina nire ustez, eta zorrionez, oso proposamen ezberdinak dira elkarren artean. Funtsean, uste dut "eszena" dei litekeen zerbait elkarlan eta sinergia faktoreak gidatuta sortuko litzatekeela, eta ez egon daitezkeen zenbait ezaugarri estetiko edo zirkuntantzialek. ●

www.bertsozale.eus
Sarrerak www.bertsosarrerak.eus atarian saigai

IRURITA

Otsailak 16. 17:30ean, Gizarte Bilgunean

Xabier Maia Etxebarria, Xabier Tenreiro Cortale, Joanes Ilberregi Marzol, Petri Castillo Cruzalena, Xabier Ilberregi Marzol eta Erdika Legarza Nubin
Gai-jakinarazlea: Zigor Garcia Arregi "Zor"

LIZARRA

Otsailak 17. 17:30ean, Gazteriaren Etxean

Eneko Laskoz Martinez, Julen Zelaista Miarte, Josu Sanjurjo Altzabal, Amaia Elizagorri Varela, Sarah Robles Vitas eta Diego Rialto Barmes
Gai-jakinarazlea: Ander Abarburo Arriola

Nafarroako Bertsolari Txapelketa
2019

Laguntzailea

